

її розгляду.

Узагальнюючи щодо проблем оскарження затримання під час досудового розслідування, можна визначити, що відсутність чіткого порядку оскарження в цій стадії кримінального процесу створює правові прогалини та ризики для порушення прав затриманих осіб. З огляду на вищезазначені аспекти, механізм оскарження незаконного затримання у кримінальному провадженні повинен бути чітким і досконалим, що дозволить своєчасно здійснювати захист фундаментального конституційного права особи на свободу та особисту недоторканність.

1. Винокуров О. Оскарження незаконного затримання: проблеми теорії та практики. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 2. С. 20.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод : Конвенція Ради Європи від 04.11.1950 р. : станом на 1 серп. 2021 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
3. Конституція України : від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР : станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
4. Кримінальний процесуальний кодекс України : Кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI : станом на 1 січ. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
5. Тищенко О. І. Проблеми оскарження затримання під час досудового розслідування. *Тенденції і перспективи розвитку інститутів права та держави* : зб. матеріалів Міжнар. юрид. науково-практ. конф. : Західноукраїнська народна республіка – П'ємонт українського державотворення : матеріали I Всеукр. наук. читань пам'яті акад. С. Дністрянського (19 квіт. 2018 р.) www.LegalActivity.com.ua / Міжнар. юрид. наук.-практ. Інтернет-конф. "Актуальна юриспруденція". – Київ, 2018. С. 123–125.
6. Тищенко О. Оскарження затримання у кримінальному провадженні: теоретичний та практичний аспект. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. № 2. С. 50–55.
7. Ухвала Луцького міськрайонного суду Волинської області від 15.06.2017 у справі № 161/9356/17. Дата звернення: 04.03.2024.

УДК 343.98

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/701-702

Даніела ГОЛУБЄВА

курсантка ННІ права та підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції

Віктор ПЛЕТЕНЕЦЬ

професор кафедри криміналістики та домедичної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ПРОТИДІЇ НЕЗАКОННІЙ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ТРАНСПЛАНТОЛОГІЇ

Розслідування незаконної діяльності у сфері трансплантації є багатогранною та складною діяльністю відповідних суб'єктів. Підвищення ефективності їх запобігання визначається необхідністю вжиття низки заходів, серед яких може бути виділено запровадження універсальної заборони протиправних маніпуляцій із донорським матеріалом та викласти ст. 143 КК України в такій редакції: «Стаття 143. Незаконна діяльність, пов'язана з трансплантацією» [1], яка містить такі поправки:

1. Порушення встановлених законом правил одержання та (або) обігу донорського матеріалу людини – карається позбавленням волі на строк від 3 до 5 років із позбавленням права обіймати певні посади та займатися певною діяльністю на той самий строк або без такого.

2. Порушення встановлених законом правил одержання та (або) обігу донорського матеріалу людини, вчинені шляхом примушування, обману, використання будь-якої залежності або безпорадного стану людини, – караються позбавленням волі на строк від 5 до

7 років із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на той самий строк або без такого.

3. Порушення встановлених законом правил одержання та (або) обігу донорського матеріалу людини, що мають транснаціональний характер, – караються позбавленням волі на строк від 7 до 10 років із позбавленням права обіймати певні посади та займатися певною діяльністю на той самий строк або без такого.

Слід відзначити, що з метою внутрішнього узгодження положень кримінального та цивільного законодавства також варто викласти в Цивільному кодексі України норму в наступній редакції: «Донорством анатомічних матеріалів людини – є добровільний свідомий акт волевиявлення особи, здійснений нею на випадок смерті чи за життя, який полягає в наданні анатомічних матеріалів із метою безпосереднього застосування їх для навчальних або наукових досліджень, пересадки, а також виготовлення біоімплантатів та лікарських препаратів». При цьому донорством не варто вважати надання особою раніше імплантованого їй штучного органу, адже йдеться про анатомічні матеріали людини.

Водночас в умовах збройної агресії рф проти нашої держави зі збільшенням кількості фактів насильства (фізичного, психічного, сексуального), невідомої кількості безвісті зниклих, депортованих на територію рф людей ускладнюється процес оцінки й боротьби із проявами незаконної трансплантації [2, с. 233].

У межах заходів запобігання вважаємо за доцільне закріпити:

1. У Кримінальному Кодексі України відповідальність за участь у скоєнні злочину, що має транснаціональний характер, та вчинення злочину з метою одержання та (або) застосування донорських матеріалів людини, а також підстави звільнення від покарання жертв злочинної діяльності у цій галузі.

2. У Кодексі України про адміністративні правопорушення варто закріпити відповідальність за рекламу злочинної діяльності в цій галузі,

3. У Законі про трансплантацію варто закріпити:

а) підстави не генетичного донорства з компенсацією за виконану функцію;

б) відеозапис як форму фіксації згоди;

в) презумпцію обмеженої часом згоди родичів на застосування померлого як донора;

г) підстави застосування у галузі трансплантації абортивних матеріалів.

Водночас зазначений перелік не є вичерпним, проте містить положення, які можуть сприяти мінімізації розглядуваних проявів та належного їх розслідування, правильній оцінці способу вчинення з позиції таких його складових, як підготовка, безпосереднє вчинення та маскування слідів кримінального правопорушення. При цьому для навмисних (на відміну від необережних) злочинів дані про спосіб їх вчинення мають невідкладне значення [3, с. 411].

Все зазначене дозволяє наголосити, що проблема розслідування та протидії незаконній діяльності у сфері трансплантології потребує до себе належної уваги як з боку науковців, так і практиків з метою напрацювання рекомендацій щодо їх попередження та подолання. Лише комплексний підхід до зазначеної проблеми сприятиме можливості її вирішення.

1. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині : Закон України від 20.12.19 № 418-IX.

2. Плетенець В. М. Сексуальне насильство в умовах воєнного стану в Україні: становище й шляхи підвищення ефективності його виявлення. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2022. № 2.

3. Чаплинський К. О., Лускатов О. В., Пиріг І. В., Плетенець В. М., Чаплинська Ю. А. Криміналістика : підруч. для студ. вищ. навч. закл. 2-е вид., перероб. і допов. Дніпро : Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 480 с.